INFORMOVANÝ SENIOR V

plzeňský kraj
bezpečný kraj

BEZPEČNÝ KRAJ

RODINNÉ PRÁVO

INFORMAČNÍ GRAMOTNOST

SEBEOBRANA & PRVNÍ POMOC

www.bezpecnykraj.cz

NOVINKY OBČANSKÉHO ZÁKONÍKU 2014 PRO SENIORY

Problematika rodinného práva byla v předchozím období upravena zákonem o rodině a dřívějším občanským zákoníkem. Od 1. ledna 2014 nabyl účinnosti a upravuje rodinné právo pouze zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen NOZ), ve své druhé části od § 655 až po § 975. V dalším textu je uvedena problematika společného soužití manželů, jak ji upravuje NOZ, problematika soužití muže a ženy NOZ neupravená a pro doplnění je zmíněno i registrované partnerství podle zákona č. 115/2006 Sb., v platném znění.

MANŽELSTVÍ

Manželství je trvalý svazek muže a ženy, jehož hlavním účelem je založení rodiny, řádná výchova dětí a vzájemná podpora a pomoc. Manželství je společenství nejbližších lidí, u nichž se předpokládá vzájemné porozumění, láska, úcta, respekt, ale i plnění vyživovacích povinností, podpora a pomoc.

Protipólem dobrých manželských vztahů je chování označené zákonem jako domácí násilí.

VZNIK MANŽELSTVÍ

Manželství může vzniknout na základě sňatku občanského a to na místě, které je k tomu určené nebo podle vůle snoubenců, nebo na základě sňatku církevního a to na místě určeném vnitřními předpisy oprávněné církve (§ 663). Státní občan České republiky může mimo území republiky uzavřít manželství také před diplomatickou misí nebo konzulárním úřadem České republiky (§ 668). Manželství nemůže uzavřít: nezletilý; nesvéprávný; osoba v manželství či partnerství s jinou osobou; příbuzný – předek s potomkem; sourozenci nebo osoby, jejichž příbuzenství vzniklo osvojením; poručník s poručencem; pěstoun se svěřencem.

ZÁNIK MANŽELSTVÍ

Manželství zaniká jen z důvodů stanovených zákonem (§ 754). Takovými důvody jsou: **rozvod, smrt jednoho z manželů nebo prohlášení jednoho z manželů za mrtvého.**

Manželství **může být rozvedeno**, je-li soužití manželů hluboce, trvale a nenapravitelně rozvráceno a nelze očekávat jeho obnovení.

Manželství **nemůže být rozvedeno**: dokud se **neupraví poměry po rozvodu k nezletilému dítěti**, které není plně svéprávné; pokud by jednomu z manželů, který se na rozvratu nepo-

dílel, **nastala rozvodem závažná újma** (např. při vážném onemocnění, vysokém věku). Toto manželství může být ale rozvedeno, pokud spolu manželé nežijí již déle jak tři roky (§ 755).

POVINNOSTI A PRÁVA MANŽELŮ

Manželé mají rovné povinnosti a rovná práva. Manželé si jsou navzájem povinni úctou, jsou povinni žít spolu, být si věrni, vzájemně respektovat svou důstojnost, podporovat se, udržovat rodinné společenství, vytvářet zdravé rodinné prostředí a společně pečovat o děti (§ 687).

Práva a povinnosti manželů (§ 688 až § 695) vůči sobě jsou těžko vymahatelná, jsou postavena na morálních principech slušného chování vůči sobě. Ze zákona má manžel právo na to, aby mu druhý manžel sdělil údaje o svých příjmech, jmění, pracovních, studijních a podobných činnostech, a aby **životní úroveň všech členů rodiny byla zásadně srovnatelná**.

O záležitostech rodiny, o způsobu života, o umístění rodinné domácnosti, kde žije rodina, se musí manželé dohodnout (§ 692).
Příklad: Manželé žijí v Plzni. Manžel je ředitelem mezinárodní společnosti, pracuje 12 hodin denně. Manželky rodiče bydlí v rodinném domku u Horažďovic, protože se manželce v Plzni

nelíbí, odstěhuje se bez domluvy i s dětmi za nimi. Pro otce je dojíždění nemožné, a proto pro něj bude znamenat tato situace konec pravidelného kontaktu s rodinou, zejména s dětmi.

Oba manželé odpovídají nerozdílně za vše, co souvisí s obstarávání běžných záležitostí, byť jen jedním z nich, spojených s fungováním rodiny (§ 693, § 694).
Příklad: Z manželova platu jsou hrazeny náklady na elektrickou energii do obydlí, kde společně s dětmi žijí a mají rodinnou domácnost. Manžel ztrátou zaměstnání přestane platit dodavateli za spotřebovanou energii, vznikne dluh, který je spojený s fungováním rodiny tzn. jedná se o dluh obou manželů.

Pokud jeden z manželů předem vyslovil nesouhlas s právním jednáním druhého manžela vůči třetím osobám (neplatí to v případě obstarávání běžných záležitostí rodiny), pak **soud může na jeho návrh právní následky takového jednání vyloučit.**
Příklad: Manželka prosazuje nákup nového automobilu, ačkoli rodina již jeden automobil vlastní a jezdí s ním oba manželé. Na nový automobil nemají dostatek úspor a je nezbytné si část peněz vypůjčit, proto manžel vyslovil nesouhlas s jednáním manželky, která si na automobil chce vypůjčit peníze. Vztahy mezi manželi nejsou ideální, a proto se manžel obrátil předem na soud, aby vyloučil právní následky jednání manželky vůči tomu, kdo peníze půjčí.

Obvyklé vybavení rodinné domácnosti tvoří movité věci, které slouží běžně nezbytným životním potřebám rodiny a jejích členů; není při tom rozhodné komu z manželů náleží.

S obvyklým vybavením domácnosti (neplatí to u věci zanedbatelné hodnoty) může manžel **nakládat jen se souhlasem** druhého manžela (§ 698).

Pokud spolu manželé nežijí, **nemají rodinnou domácnost** (došlo k rozpadu vztahu, ale ne k rozvodu), **každý z nich nese náklady své domácnosti**, což je ale nezbavuje povinnosti si vzájemně pomáhat a podporovat se (§ 691 odst. 1). **Za své záležitosti si ale každý odpovídá sám.** Společně pak odpovídají jen tehdy, pokud dal druhý manžel předem souhlas k provedení záležitosti.

Pokud s jedním z nerozvedených manželů žijí děti v rodinné domácnosti, má povinnost ten, kdo rodinnou domácnost opustil (aniž by k tomu měl důvod zvláštního zřetele a odmítá se vrátit) přispívat na náklady této domácnosti (§ 691 odst. 2).

VYŽIVOVACÍ POVINNOST

Manželé mají vzájemnou vyživovací povinnost. Oba mají nárok na to, aby měli zajištěnu stejnou hmotnou a kulturní úroveň. **Před jejich vyživovací povinnost je předřazena vyživovací povinnost jejich dítěte i jejich rodičů** (§ 697).

Rozvedený manžel má nárok na výživné od bývalého manžela za splnění podmínky: **není schopen se sám živit a tato jeho neschopnost má původ v manželství.** Nedohodnou-li se na výši výživného bývalí manželé spolu, rozhodne soud, který zkoumá přiměřenost rozsahu a zda to lze po bývalém manželovi požadovat s ohledem na věk nebo zdravotní stav. Výživné lze uhradit jednorázově tzv. **odbytným** – povinný vyplatí celou dohodnutou částku jednorázově.

Právo oprávněného rozvedeného manžela na výživné zanikne: uzavře-li nové manželství nebo registrované partnerství; nabude-li schopnosti sám se živit; je-li mu přiznám důchod apod. Tzv. **sankční výživné může rozhodnout soud**, pokud došlo k manželské nevěře, násilnému jednání a poškozený manžel s rozvodem nesouhlasil. Výživné je pak stanoveno nejdéle na dobu tří let ve výši, která srovná životní úroveň obou rozvedených manželů. (§ 760 – § 763)

Dítě je povinno zajistit svým rodičům slušnou výživu!

Tak stroze zní ustanovení § 915. Za slušnou výživu je považováno zajištění přiměřené výživy, bydlení, zdravotní péče a zajištění sociálního a kulturního vyžití. Povinnost vzniká dětem v době, kdy se rodiče ocitnou ve stavu odkázanosti na pomoc a výživu dětí, tj. když důchod nestačí na zajištění odůvodněných základních potřeb a rodič není schopen s ohledem na zdravotní stav a věk již pracovat. Pokud je více dětí, plní vyživovací povinnost každý z nich a to podle jeho

majetkových poměrů a možností ostatních dětí (i osvojených) a to každému rodiči (osvojiteli) zvlášť. Soud posoudí, zda-li je požadavek rodičů oprávněný a rozhodne o vyživovací povinnosti každého z dětí zvlášť, pokud se všichni dobrovolně o finanční pomoci rodičům nedohodnout.

Motto: První cesta k notáři – až ta druhá k oltáři!

MANŽELSKÉ MAJETKOVÉ PRÁVO

Majetkové poměry manželů představuje manželské majetkové právo, které rozlišuje zákonný režim (společné jmění manželů) a režim smluvený, příp. režim založený rozhodnutím soudu.

ZÁKONNÝ REŽIM

Společné jmění manželů (SJM) tvoří: veškerý majetek získaný za trvání manželství; dluhy převzaté za trvání manželství; **zisk** z toho, co náleží výhradně jednomu z manželů; **podíl manžela v obchodní společnosti** (stal-li se společníkem) nebo **v družstvu** (stal-li se členem družstva) za trvání manželství. To neplatí, pokud nabyl podíl do výlučného vlastnictví. **Zákon stanoví pět výjimek, co do SJM nepatří** (§ 709):

1. Co slouží k osobní potřebě jednoho z manželů (kartáček na zuby, parfém...).
2. Co jeden z manželů nabyl darem nebo dědictvím za trvání manželství.
3. Co jeden z manželů nabyl jako náhradu majetkové újmy na svých právech (bolestné, odškodnění úrazu, jiné osobní náhrady....).
4. Co jeden z manželů nabyl jednáním vztahujícím se k jeho výlučnému vlastnictví (osobní automobil, který zakoupil za finanční prostředky získané prodejem pozemku po rodičích).
5. Co jeden z manželů nabyl náhradou za poškození, zničení nebo ztrátu svého výhradního vlastnictví (finanční náhrada z pojištění domu po rodičích).

Součástí společného jmění jsou dluhy převzaté za trvání manželství. Společné nejsou jen dluhy, které:

- **se týkají majetku, který patří výhradně jednomu z manželů**,
- **převzal je jen jeden z manželů bez souhlasu druhého** a nejednalo se o obstarávání každodenních nebo běžných potřeb rodiny.

Manželé společné jmění spravují společně nebo po dohodě jeden z nich. Běžné záležitosti, které souvisí se správou majetku, může každý provádět **samostatně**, ale jeho činnost zavazuje i druhého manžela. Běžnou záležitostí není např. **peněžní dar jednoho z nich** (např. dar vlastní matce jednoho z nich). V případě, že bylo jednáno bez souhlasu

druhého, zakládá se tak právní **stav relativní neplatnosti**. Pokud opominutý manžel v promlčecí lhůtě výslovně neprojeví svůj nesouhlas, bude se na tento dar pohlížet jako by byl darován společně oběma manželi.

SMLUVENÝ REŽIM

Snoubenci (tzv. předmanželskou smlouvou) ale i manželé si mohou ujednat manželský majetkový režim odlišný od zákonného režimu. Manželé si tak mohou upravit povinnosti a práva, která se týkají již existujícího společného jmění (§ 716).

Správa SJM ve smluveném režimu může probíhat tak, že snoubenci nebo manželé uzavřou smlouvu o správě toho, co je součástí SJM. Ve smlouvě se také ujedná, který manžel bude spravovat SJM a jakým způsobem. Manžel spravující SJM právně, jedná samostatně. Souhlas druhého potřebuje jen při nakládáním se SJM jako s celkem a při nakládání s obydlím, v němž je rodinná domácnost manželů.

Všechny smlouvy o manželském majetkovém režimu (příp. i změny režimu založeného rozhodnutím soudu) musí být sepsány ve formě notářského zápisu a zapisují se do „Seznamu listin o manželském majetkovém režimu“, který v elektronické podobě vede Notářská komora České republiky. **Smlouvou je možné také uspořádat majetkové poměry manželů pro případ zániku manželství.**

Pozn. Účelem uzavření smlouvy o manželském majetkovém režimu je obvykle řešení situace, která by mohla negativně ovlivnit rodinné majetkové poměry. Smlouva může například snížit dopady podnikatelských rizik jednoho z manželů na rodinu, může vyloučit složité vypořádání majetku po rozvodu manželství nebo předcházet nechtěnému dědění majetku potomkem jen jednoho z manželů.

Soud může na základě návrhu jednoho z manželů ze závažných důvodů v době manželství **zúžit SJM** a to až na věci tvořící obvyklé vybavení společné domácnosti. Důvodem zúžení může být **alkohol, hraní automatů či opakované zadlužování, ale i podnikání jednoho z manželů**. Rozhodnutím soudu je možné SJM vrátit na návrh jednoho z manželů opět do původního stavu.

MAJETKOVÉ POVINNOSTI A PRÁVA PŘI ZÁNIKU MANŽELSTVÍ ROZVODEM

Zanikne-li manželství rozvodem, spravují se majetkové povinnosti a práva rozvedených manželů dohodou. Nedohodnou-li se rozvedení manželé, může jeden z nich podat návrh na vypořádání **rozhodnutím soudu** (§ 765).

Manželé mezi sebou mohou **uzavřít písemnou dohodu, která bude platná po nabytí právní moci rozsudku soudu o rozvodu**. Dohoda v písemné formě může obsahovat úpravu majetkových poměrů, bydlení, vymezí vypořádání práv k nájemnímu či vlastnímu bytu,

k nemovitosti ve společném jmění manželů nebo ve vlastnictví jednoho z nich, případně upraví vyživovací povinnosti. Pokud **k dohodě nedojde do tří let a nebyl ani podán návrh** na vypořádání společného jmění **soudem platí, že se bývalí manželé vypořádali tak, že** (§ 741):

a) hmotné movité věci jsou toho, kdo je pro sebe, svou rodinu nebo rodinnou domácnost výlučně jako vlastník užívá (lednice, televize, pračka… obvykle v původní domácnosti, kde bydlí jeden z manželů s dětmi)
b) ostatní hmotné věci movité a věci nemovité jsou v podílovém spoluvlastnictví obou a jejich podíly jsou stejné (os. automobil, chata, zahrada, dům…)
c) ostatní majetková práva, pohledávky a dluhy jsou obou stejným podílem.

Pozn. Dohodu je vhodné uzavřít formou notářského zápisu, příp. s doložkou přímé vykonatelnosti, která je tak současně exekučním titulem v případě neplnění dohody. Vypořádání společného jmění manželů soudem je zdlouhavý a finančně náročný způsob, neboť je nutné uhradit soudní poplatek a také náklady právního zastoupení, bez kterého se v řízení manželé v této věci neobejdou.

MAJETKOVÉ POVINNOSTI A PRÁVA PŘI ZÁNIKU MANŽELSTVÍ SMRTÍ

Zanikne-li manželství smrtí manžela, řeší se majetkové povinnosti a práva v řízení o dědictví podle majetkového režimu, který mezi manžely existoval (smluvní či zákonný), případně podle pokynů manžela ohledně jeho majetku ještě za života. Ale pozůstalý manžel se jako dědic s ostatními dědici může dohodnout i jinak (§ 764 a § 742 přiměřeně).

DOMÁCÍ NÁSILÍ

Domácí násilí je chování člena rodiny, které vyvolává strach u dalšího člena rodiny. Častou obětí domácího násilí jsou senioři. Jedná se jak o násilí fyzické, tak i psychické, případně i ekonomické. **Domácí násilí je postihováno jako trestný čin podle § 215 trestního zákona.**

K řešení situace je možné využít § 751 až § 753 NOZ. Pokud se stane pro jednoho z manželů (a to i bývalých) nebo jiného člena domácnosti společné bydlení nesnesitelné z důvodu tělesného nebo duševního násilí, může **soud na návrh dotčené osoby násilnické osobě omezit či vyloučit na určitou dobu právo v době či bytě bydlet, avšak nejdéle na dobu šesti měsíců**. Tato doba může být prodloužena v případě, že se jedná o závažné

důvody. Právo se soudně domáhat ochrany mají i ostatní členové rodiny, kteří žijí s manžely v rodinné domácnosti.

K okamžitému řešení situace je možné využít § 44 zákona č. 273/2008 Sb., o policii ČR. Policista je oprávněn vykázat (i v případě nepřítomnosti) **osobu** vzhledem k předcházejícím útokům a pokud lze předpokládat, že se tato osoba dopustí nebezpečného útoku proti životu, zdraví nebo lidské důstojnosti **z bytu nebo domu společně obývaného s ohroženou osobou a to na dobu 10 dnů**. Tuto dobu je možné prodloužit podáním návrhu na vydání předběžného opatření u soudu. Vykázaná osoba je povinna opustit neprodleně prostor, vzít si s sebou věci osobní potřeby, osobní cennosti a své doklady, příp. věci pro podnikání či výkon povolání. **Vykázaná osoba musí policistovi vydat všechny klíče od společného obydlí a nesmí po celou dobu vykázání navazovat kontakt s ohroženou osobou.**

Pozn. BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ, z.s., pomáhající 25 let obětem trestných činů, eviduje od roku 2007 počet vykázání provedených policisty podle krajů. V Praze bylo v roce 2015 vykázáno192 osob; v Ústeckém kraji 169, v Jihomoravském 124, v Moravskoslezském 112. Nejméně 31 bylo vykázáno v Plzeňském kraji. Počet vykázaných násilníků se každým rokem zvyšuje.

Domácí násilí nevzniká náhle ale postupně a trvá řadu let. Oběť si obvykle sama neví rady, a proto by měla vyhledat co nejdříve pomoc. Je značné množství organizací, které se zabývají poradenstvím v této oblasti. **Prvním předpokladem možného řešení a pomoci**

druhých je neostýchat se svěřit s problémem. Více jak polovina trestných násilných činů v České republice představuje násilí mezi partnery a příbuznými v rodině.

Dlouhodobě neřešené problémy mohou způsobit dokonce zkratové jednání také i týrané osoby!

REGISTROVANÉ PARTNERSTVÍ

Partnerství dvou mužů nebo dvou žen upravuje zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství, ve znění pozdějších předpisů. Zákon upravuje vznik registrovaného partnerství jako trvalého společenství dvou osob stejného pohlaví, jejich vzájemná práva a povinnosti, zánik a další problematiku tohoto vztahu.

Povinnosti a práva registrovaných partnerů: mohou se navzájem zastupovat; mají vzájemnou vyživovací povinnost; jejich životní úroveň má být stejná; pokud má jeden z partnerů svěřeno do výchovy dítě, podílí se na výchově dítěte i druhý partner; za trvání partnerství nemůže žádný z partnerů osvojit dítě; partner je považován za osobu blízkou; mezi partnery nevzniká majetkové společenství.

Zánik registrovaného partnerství nastává smrtí, příp. prohlášením jednoho z partnerů za mrtvého, nebo rozhodnutím soudu. Výživné po zániku partnerství je možné získat dohodou mezi partnery či rozhodnutím soudu, pokud se jeden z partnerů není schopen živit sám, a pokud mu byla způsobena závažná újma rozvratem partnerství. Soud výživné přizná nejvýše na tři roky ve výši, jež umožní stejnou životní úroveň bývalých partnerům. Vyživovací povinnost zanikne, když vyživovaný partner uzavře nové partnerství nebo manželství, nebo smrtí partnera, který výživné platil.

NESEZDANÉ SOUŽITÍ MUŽE A ŽENY

Nesezdané soužití se může definovat jako **dlouhodobější faktické soužití dvou osob odlišného pohlaví (druha a družky), kteří spolu žijí, bydlí, společně uhrazují náklady na své potřeby a vychovávají své děti**. Druha a družku uvádí zákon o státní sociální podpoře, zákon o ochraně veřejného zdraví, zákon o vojácích z povolání, ale NOZ tyto dvě osoby konkrétně nedefinuje, přesto s nimi v některých ustanoveních počítá. Např. ***v § 22 NOZ, kde jsou za osoby navzájem sobě blízké považovány i osoby, které spolu trvale žijí a pokud by utrpěla jedna z nich újmu, druhá by to důvodně pociťovala jako újmu vlastní.***

REŽIM MAJETKU NESEZDANÉHO SOUŽITÍ

Ačkoli spolu druh a družka žijí, nevzniká jim (na rozdíl od manželů) majetkové společenství. **Každý z nich nabývá majetek do svého výlučného vlastnictví.** Je však možné, aby se **druh a družka** (stejně jako jiní občané) **stali podílovými spoluvlastníky určité věci**. Neujednají-li si druh a družka jinak, jsou jejich podíly stejně velké. Spoluvlastnictví upravují § 1115 až § 1125.

FORMY SPOLEČNÉHO BYDLENÍ

Společný nájem bytu druha a družky stejně jako jiných osob upravuje § 2270 NOZ. Je to klasický nájem bytu s nájemní smlouvou dvou nájemců bytu, kteří mají stejná práva a povinnosti. Při neshodách nájemců – druhů - může soud na návrh jednoho z nich rozhodnout o zrušení práv druhému nájemci. Smrtí jednoho z nájemců druhému nájem bytu nezaniká.

Nájem bytu jedním nájemcem (druhem), s nímž ve společné domácnosti žije druhý druh, příp. další osoby znamená, že všechna práva a povinnosti související s bydlením má jen nájemce. Nájemce má právo přijímat ve své domácnosti kohokoli, pokud zvýšení počtu členů domácnosti oznámí pronajímateli (§ 2272). Po smrti nájemce přejde nájem na dobu nejdéle dvou let na člena nájemcovy domácnosti, který v bytě žil ke dni smrti nájemce a nemá vlastní byt. Souhlas pronajímatele pro přechod nájmu nepotřebují nájemcovo manžel,

partner, rodič, sourozenec, zeť, snacha, dítě nebo vnuk. Pronajímatel ale musí souhlasit s přechodem nájmu na druha. Splňuje-li více členů nájemcovy domácnosti podmínky pro přechod nájmu, přejdou práva a povinnosti z nájmu na všechny společně a nerozdílně.

Pozn. Pokud je osoba, na kterou přešel nájem bytu, v den přechodu nájmu bytu sedmdesátiletá, neplatí pro ni omezení doby nájmu bytu (bude moci v bytě bydlet déle než 2 roky). Pokud je ale členem nájemcovy domácnosti nájemcův potomek (potomci), má on přednostní právo na nájem bytu.

Nájem družstevního bytu: Družstevní byt je vlastněn družstvem, v němž má jeden druh členský podíl a na základě nájemní smlouvy obývá bytovou jednotku. Pokud s ním bydlí družka, může být se souhlasem družstva pouze podnájemníkem. Pokud nájemce družstevního bytu zemře a nejde-li o byt ve společném nájmu manželů, přechází smrtí nájemce jeho členství v družstvu a nájem bytu na toho dědice, kterému připadl členský podíl (§ 2279 bod 5).

Podílové spoluvlastnictví bytu nebo nemovitosti druha a družky je charakterizováno podílem, který vyjadřuje míru, jakou se spoluvlastníci podílejí na právech a povinnostech vyplývajících ze spoluvlastnictví ke společné věci. Ideální je, aby každý vlastnil stejný podíl.

Soužití dvou osob přináší mnoho radosti ale i množství problémů, které je vždy lépe řešit společnou dohodou než soudní cestou.

Problematika rodinného práva zde uvedené je jen částí celku, který řeší zákon č. 89/2012 Sb., v platném znění. Občanský zákoník v části druhé ještě obsahuje ustanovení o příbuzenství a švagrovství, poměry mezi rodiči a dítětem, určování rodičovství, osvojení, vyživovací povinnost, poručenství, opatrovnictví, pěstounství a další.

INFORMAČNÍ GRAMOTNOST

Rozvoj současné společnosti nazývané jako „společnost informační“ probíhá rychleji než kdykoli dříve. Také informace se šíří rychleji, jak kdykoli před tím a lidé s nedostatkem informací se mohou stát osobami ovládanými a manipulovatelnými. Starší občané by proto neměli zůstat mimo informační zdroje a orientaci v nich. Je nezbytné se celoživotně vzdělávat a získávat dovednosti potřebné pro kvalitní život. Jednou z takových dovedností je **informační gramotnost. Informačně gramotný jedinec je schopen rozpoznat kdy potřebuje informace, jak je má vyhledat, vyhodnotit a efektivně využít. K tomu je potřebná počítačová gramotnost a funkční gramotnost, kterou tvoří literární gramotnost, dokumentová gramotnost, numerická gramotnost a jazyková gramotnost.**

K získání přístupu k informacím na internetu je nezbytný počítač s operačním systémem např. Windows s připojením k internetu, nainstalovaný internetový prohlížeč (např. Internet Explorer či Mozilla Firefox) a antivirový program.

POMOCÍ ČEHO INFORMACI HLEDAT

- Informaci je možné najít pomocí vyhledávače. Katalogové vyhledávače obsahují hierarchicky tříděný katalog podle oborů. Fulltextové vyhledávače – roboti (bot, trawler) prochází webové stránky, jejich obsah analyzují, indexují a ukládají do databáze. Zadáním určitého výrazu nebo slovního spojení vyhledávač najde všechny webové stránky související s tématem v databázi a zobrazí je jako seznam odkazů na stránky, které hledané informace obsahují. Nejběžněji používané fulltextové vyhledávače v České republice jsou: Seznam.cz (*www.seznam.cz*) a Google.cz (*www.google.cz)*

JAK ZFORMULOVAT OTÁZKU

- Otázku (informaci), kterou je potřeba zodpovědět, je možné napsat na papír. Vybrat klíčový problém původně položené otázky (informace) - čím méně slov, tím lépe a určit základní výraz pro vyhledání informace. Pokusit se formulovat hledaný výraz co nejpřesněji s optimálním počtem slov, aby se dosáhlo co největší nabídky.

JAK INFORMACI NAJÍT

- Informaci hledat pomocí vhodně zvoleného slovního spojení nebo jen slova zadaného do vyhledávače.
- Vyhledané informace se seřadí od nejnovějších k nejstarším, od nejvíce podobného pevného slovního spojení po spojení volnější.

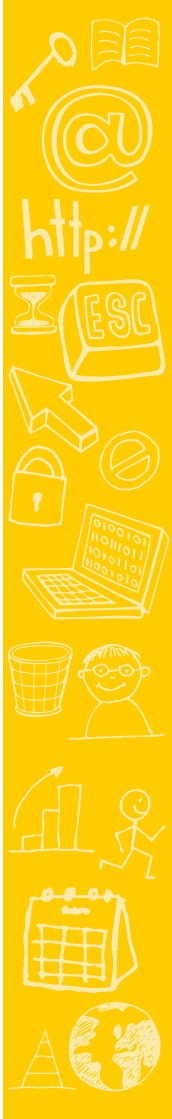

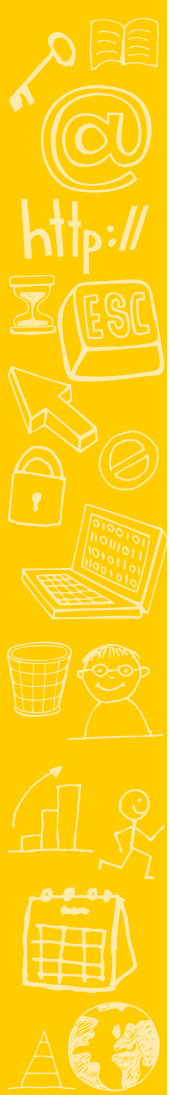

- Otevřením odkazu se dostaneme na webovou stránku, na které vyhledávač nalezl shodu. Obvykle nejsme na stránce hlavní ale na té, která nám podá informaci k zadanému dotazu.
- Při zadání jediného slova se vyhledají všechny dokumenty, které je obsahují = zahlcení informacemi. U víceslovných zadání vyhledávač nejprve nabízí dokumenty, které co do vzdálenosti zadaných slov jsou k sobě nejblíže. Google akceptuje 10 slov pro rozpoznání ve frázi. Více zadávat je zbytečné.
- Pro jednodušší získání informace se slova zadávají do uvozovek, které zajistí, že budou vyhledány dokumenty, které budou obsahovat slova složená za sebou tak, jak byla zadána.

HODNOCENÍ, TŘÍDĚNÍ, UKLÁDÁNÍ, ETIKA

- Zásadou je získat informaci nezprostředkovanou, tzv. přímo od pramene z webové stránky původce informace. Např.: Text zákona z webu vlády, parlamentu, sbírky zákonů; informaci o výši dávek ve hmotné nouzi z portálu státní správy, ministerstva práce a sociálních věcí, správy sociálního zabezpečení, úřadu práce; vlakové spojení z webu Českých drah, z jízdních řádů atd.
- Pokud chceme získat jen komentáře a reakce, pak není tak důležité sledovat zdroj. Musí se tím víc použít vlastní úsudek a informaci pro sebe vyhodnotit.
- Vždy kontrolovat aktuálnost získané informace z hlediska časového. Je možné ověřovat časovou řadu, vývoj a změny v hledané problematice.

- Nikdy nezapomenout na označení dokumentu původním zdrojem informace, pokud bude dále využíván.

INFORMAČNÍ ZDROJE VEŘEJNÉ SPRÁVY – PRAKTICKÉ VYUŽITÍ PRO ŽIVOT

- ***www.portal.gov.cz*** – **portál veřejné správy** - poskytuje informace o všech orgánech státní správy, registry apod., umožňuje také elektronická podání. Rozděluje informace pro občany, podnikatele a živnostníky, ale i pro cizince žijící v České republice. V nabídce „řešení životních situací" je možné vyhledat užitečné rady k zadané situaci.
- ***www.plzensky-kraj.cz*** – **portál Plzeňského kraje** – poskytuje kompletní informace o dění v kraji, informace o samosprávě i státní správě, skvělé informace lze získat i z turistického portálu www.turisturaj.cz a příznačným heslem „Plzeňský kraj – turistů ráj"
- ***www.epusa.cz*** – **portál územních samospráv** – poskytuje základní informace o webových stránkách obcí

INTERNET – PRAKTICKÝ ZDROJ KOMUNIKACE, INFORMACÍ A ZÁBAVY

Založení e-mailové schránky

E-mail nebo-li elektronická pošta je základním nástrojem pro komunikaci v elektronickém prostředí. Slouží k odesílání a doručování elektronických zpráv. Každý uživatel musí mít pro elektronickou komunikaci svoji e-mailovou adresu. E-mailová adresa

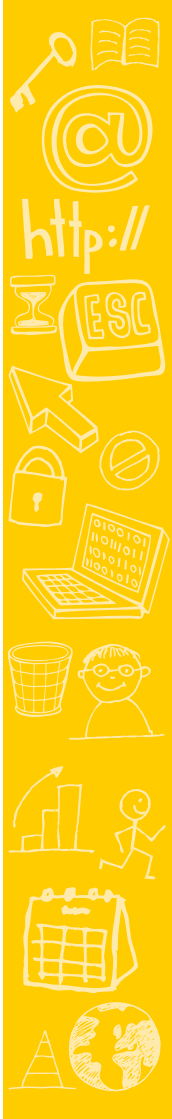

identifikuje uživatelovo poštovní schránku, která musí být fyzicky uložena na některém internetovém serveru.

Vytvoření bezpečného – silného hesla

Silná a bezpečná hesla obsahují alespoň 8 znaků složených z číslic a velkých a malých písmen. Hesla je nezbytné pravidelně měnit a nikomu nesdělovat.

Bezpečné internetové nákupy

Při nakupování online: zjistit reference o e-shopu, prověřit prostřednictvím rejstříku; porovnat cenu zboží; zjistit dodací lhůty; obchodní a reklamační podmínky; náklady za poštovné či dodání zboží; zkontrolovat certifikát obchodu; provést kontrolu aktivity prostřednictvím e-mailové zprávy; zvážit možnost dodávky na dobírku; provést kontrolu zboží při dodávce dopravcem a příp. zboží nepřebrat a sepsat s dopravcem protokol. Pokud dojde ze strany prodejce k podvodu - kontaktovat Policii ČR; pokud dojde k nedodržování podmínek prodeje - informovat Českou obchodní inspekci.

Zpracovali: Ing. Bc. Viktor Machalíček, Monika Podolská

WEBOVÉ STRÁNKY UŽITEČNÉ NEJEN SENIORŮM V PLZEŇSKÉM KRAJI

OBLAST ZÁJMU	NÁZEV STRÁNEK	ADRESA PRO VYHLEDÁNÍ
Informace pro občany České republiky	Portál veřejné správy	portal.gov.cz/portal/obcan
Informace pro občany Plzeňského kraje	Plzeňský kraj	www.plzensky-kraj.cz
	Plzeňský kraj – Bezpečný Kraj	www.bezpecnykraj.cz
	Plzeňský organizátor veřejné dopravy	www.poved.cz
Informace pro občany Plzně	Oficiální informační servis města Plzně	www.plzen.eu/obcan
Kontakty na obce	Elektronický portál územních samospráv	www.epusa.cz
Elektronické rejstříky	Český Podací Ověřovací Informační Národní Terminál	www.czechpoint.cz
Kultura, památky, příroda, tradice, ubytování, turistika, zajímavosti	Plzeňský kraj – Turistů ráj – turistický portál Plzeňského kraje	www.turisturaj.cz

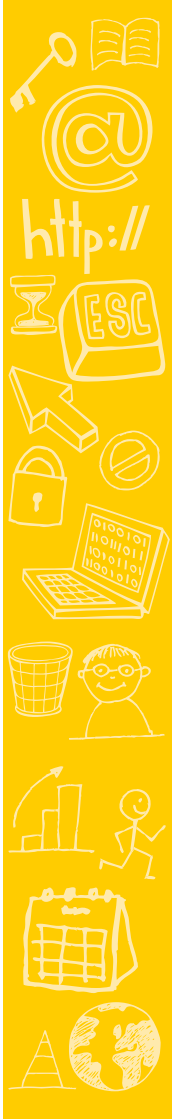

OBLAST ZÁJMU	NÁZEV STRÁNEK	ADRESA PRO VYHLEDÁNÍ
Užitečné informace	Jízdní řády vlaky a autobusy	jizdnirady.idnes.cz
	Jízdní řády a vyhledání spojení MHD Plzeň	jizdnirady.pmdp.cz
	Mapové služby Plz.kraj	mapy.kr-plzensky.cz/gis/katastr
	Administrativní registr ekonomických subjektů	wwwinfo.mfcr.cz/ares
	Mapy	www.mapy.cz maps.google.cz
	Poštovní směrovací čísla	www.posty-psc.cz
	Hledání v katastru nemovitostí	nahlizenidokn.cuzk.cz
Informace dle legislativy ČR	MPSV ČR - Rada vlády pro seniory a stárnutí populace	www.mpsv.cz/cs/2897
Komplexní informace nejen pro seniory	Informační portál pro osoby se specifickými potřebami	www.helpnet.cz/seniori

OBLAST ZÁJMU	NÁZEV STRÁNEK	ADRESA PRO VYHLEDÁNÍ
Komplexní informace pro důchodce	Svaz důchodců ČR	www.sdcr.cz
Péče	Česká asociace pečovatelské služby	www.caps-os.cz
	Pečující on-line	www.pecujici.cz
	Česká alzheimerovská společnost	www.alzheimer.cz/sluzby-cals
Aktivity seniorů	Národní komunikační projekt pro seniory	www.sedesatka.cz
	Senior klub – celá ČR	www.seniorclub.cz
	Žijeme na plno i po padesátce	www.zijemenaplno.cz
	Třetí věk	www.tretivek.cz
	Informační portál pro cyklisty	www.plzenskonakole.cz

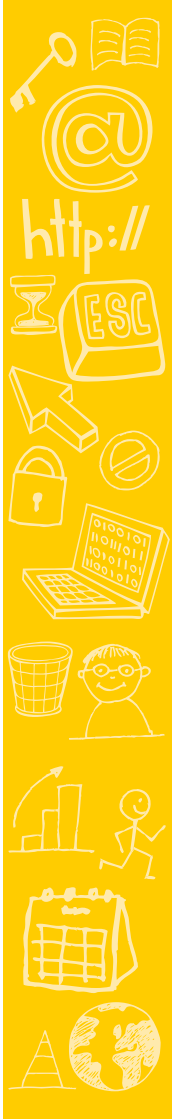

OBLAST ZÁJMU	NÁZEV STRÁNEK	ADRESA PRO VYHLEDÁNÍ
	Aktuální dění v regionu – akce	www.regionplzen.cz
	Informační servis o Šumavě	www.sumavanet.cz
Aktuální zpravodajství	Internetové zprávy	www.pravednes.cz www.idnes.cz
Rádia	Přímé vysílání i archiv rádií	www.play.cz
Televize	Archiv pořadů telev.stanic	tv.sms.cz
Divadla - Plzeň	Divadlo J. K. Tyla Plzeň	www.djkt-plzen.cz
	Divadlo Alfa Plzeň	www.divadloalfa.cz
Kino Plzeň – Olympia	CineStar	plzen.cinestar.cz
Kino Plzeň – Plaza	Cinema City	www.cinemacity.cz

OBLAST ZÁJMU	NÁZEV STRÁNEK	ADRESA PRO VYHLEDÁNÍ
Kultura v Plzni	Evropské hlavní město kultury Plzeň 2015	www.plzen2015.net
ZOO Plzeň	ZOO Plzeň	www.zooplzen.cz
Počasí	Předpověď a aktuální počasí	pocasi.seznam.cz
Nakupování	Ověření a identifikace prodejce	www.or.justice.cz, www.rzp.cz
	Katalog certifikovaných obchodů	www.certifikovany-obchod.cz
	Česká obchodní inspekce – podání podnětu na inspektorát pro Plzeňský kraj	http://www.coi.cz/cz/o-coi/kontakty-inspektoraty/#kotva4
	Potřeby pro seniory	www.potrebyproseniory.cz
Služby vyhledávačů	Fulltextové vyhledávače ČR	www.seznam.cz/sluzby-na-seznamu/
		http://www.centrum.cz/sluzby/

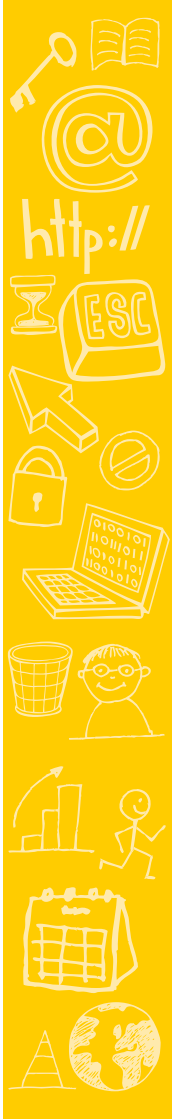

SEBEOBRANA

KDYŽ MI HROZÍ NEBEZPEČÍ:

1. **SNAŽÍM SE PŘEDCHÁZET PROBLÉMŮM.**
2. **KDYŽ TO JDE, SNAŽÍM SE UTÉCI. ÚTĚK JE NEJLEPŠÍ OBRANA.**
3. **PŘI ÚTOKU VYVOLÁM ŠOK PRO ÚTOČNÍKA** (VÝKŘIK, ZAVOLÁNÍ NEEXISTUJÍCÍ OSOBY, PÍCHNUTÍ DO OBLIČEJE NEBO JINÝ FAUL).
4. **PRO VĚTŠÍ BEZPEČNOST SE VYBAVÍM OBRANNÝMI PROSTŘEDKY.**

KAM VOLAT?

ZÁKLADNÍ TELEFONNÍ ČÍSLA JSOU:

Jednotné evropské číslo tísňového volání	**112**
Lékařská pohotovost (záchranná služba)	**155**
Městská policie	**156**
Policie ČR	**158**
Hasiči	**150**

CO JE TŘEBA SI ZAPAMATOVAT...

Trestní zákon – § 29 Nutná obrana

1. Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvající útok na zájem chráněný trestním zákonem, není trestným činem.
2. Nejde o nutnou obranu, byla-li obrana zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku.

Základní obranné prostředky

- **OBRANNÝ SPREJ** (VŽITÝ NÁZEV KASR NEBO PEPŘÁK)

V současné době se na trhu objevuje několik druhů obranných sprejů, které můžeme rozdělit podle účinné (dráždivé) látky na CS, CN a OC. Pro praktické využití v sebeobraně seniorů můžeme doporučit spreje s označením OC, jejichž účinek je založen na čistě přírodním základu. Vyberte si sprej, který vypouští tenký pramínek dráždivé látky, tzv. tekutou střelu. Oproti klasickému aerosolovému spreji nevzniká oblak dráždivé látky, který může ohrozit Vás i nezúčastněné osoby. Účinný dosah obranných sprejů je podle

druhu 2–4 metry. Vzhledem k účinnosti není vhodné používat obranný sprej v malých uzavřených prostorách. Naučte se svůj obranný sprej ovládat. V krizové situaci nebudete mít čas přemýšlet, jak se Váš sprej používá.

• OSOBNÍ ALARM

Jedná se o malou elektronickou sirénu, která pronikavým, daleko slyšitelným zvukem odradí každého útočníka či zloděje tak, že se raději dá na ústup. Osobní alarmy jsou schopny „ohlídat" okno či dveře bytu tak, abychom mohli v noci klidně spát. Pokud Vám zloděj vytrhne tašku, ve které je uložen osobní alarm z ruky a utíká s ní, ozve se takový rámus, že raději tašku odhodí. Cena osobního alarmu je 200 až 300 Kč.

• VĚCI BĚŽNÉ POTŘEBY

Pro vlastní obranu můžete využít i věci, které Vás bezprostředně obklopují, to, co máte v okamžiku napadení zrovna po ruce např. vycházková hůl, klíče, tužka, taška, kapesník, hrst mincí apod.

PRVNÍ POMOC

KDY VOLAT 155?

- **Náhle vzniklá porucha zdraví**
- **Ohrožení zdraví či života**

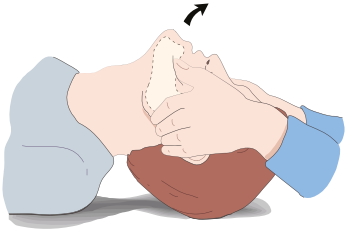

VOLEJTE 155 PŘEDEVŠÍM V TĚCHTO PŘÍPADECH:

- bolest na prsou, tlak na hrudníku
- potíže s dýcháním
- porucha vědomí, bezvědomí
- křečové stavy
- vážný úraz, prudké krvácení
- otrava či náhodné požití léků či chemikálií

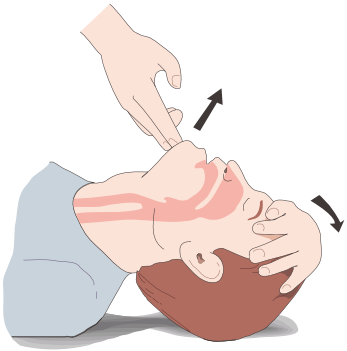

CO MÁM DĚLAT? TEN ČLOVĚK NÁHLE UPADL A NEREAGUJE!

1. Ujistěte se, že jste v bezpečí
2. Zkontrolujte vědomí postiženého
3. Otočte postiženého na záda a uvolněte dýchací cesty – provedením záklonu hlavy (tahem za bradu a tlakem na čelo)
4. Dýchá? Sledujte pohyby hrudníku, vnímejte proud vydechovaného vzduchu na své tváři, poslouchejte zvuky při dýchání

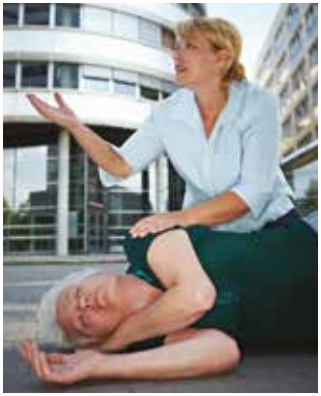

5. **Jestliže nedýchá – ihned volejte 155 a zahajte srdeční masáž – stlačujte hrudník nepřetržitě frekvencí 100 za minutu do hloubky 5 cm do příjezdu záchranářů**
6. Poloha rukou při masáži je **uprostřed hrudníku na hrudní kosti** – tlak musí být vyvíjen na hrudní kost, ne na žebra či břicho

INTEGROVANÝ ZÁCHRANNÝ SYSTÉM

Zdravotnická záchranná služba	**155**
Hasičský záchranný sbor ČR	**150**
Policie ČR	**158**

plzeňský kraj
bezpečný kraj

BEZPEČNÝ KRAJ

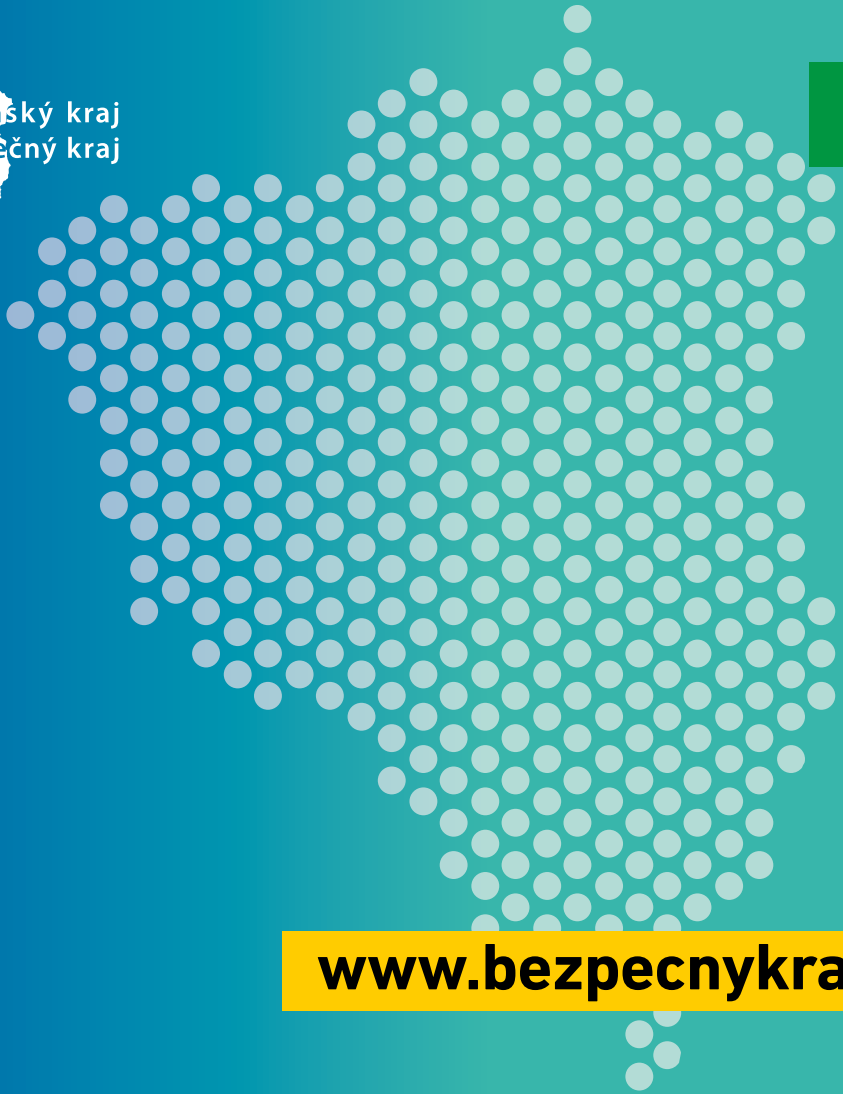

Partner projektu:

ivcp
informační
a vzdělávací
centrum Plzeň

www.bezpecnykraj.cz